

Motto 1: Ten, który nigdy nie zmienia swoich poglądów, przeważnie takich nie posiada.

Autor: Alberto Moravia

Motto 2: Najniebezpieczniejszy światopogląd mają ludzie, którzy nigdy nie przyglądali się światu.

Autor: Aleksander von Humboldt

Jadwiga Staniszkis – medialna ‘Pytia’¹

Polecane/omawiane książki:

/a/ Jadwiga Staniszkis:

Ja. Próba rekonstrukcji. Prószyński i S-ka, Warszawa 2008

/b/ Anna Herbich-Zychowicz: Dziewczyny z Solidarności, Znak, Horyzont, Kraków, 2016.

Słowa kluczowe: wielokulturowi przodkowie, socjolożka, skomplikowane życie rodzinne, „trafiona teczka”², doradca NSZZ „Solidarność”, autorka kilkudziesięciu książek

Seria: Profesorki Super-Babki

Odcinek nr: 19

Książka /1/ ukazała się na rynku już 11 lat temu – podtytuł „sierpień-październik 2007”, więc pisana była jeszcze wcześniej. Obecnie bohaterka odcinka jest coraz rzadziej zapraszana do mediów, choć przy okazji wyborów do Parlamentu Europejskiego znowu się pojawiła (tekst pisany 27 maja 2019). Profesor Jadwiga Staniszkis³ (urodzona 26 kwietnia 1942 w Warszawie) przez długie lata była profesorką Uniwersytetu Warszawskiego.

Co do motto – Ona przyglądała się i nadal przygląda się światu ze zdwojoną mocą – jako socjolog, jako naukowiec pracujący w wielu krajach świata oraz jako pasjonatka podróży, podróżniczka. Pewne umowy międzynarodowe dały Polakom

¹ https://pl.wikipedia.org/wiki/Wyroczenia_delficka;

² „Trafiony teczka”. „Newsweek Polska” (nr 11/2007); kilkakrotnie używany w odniesieniu do tzw. „lustracji”

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Jadwiga_Staniszkis

możliwość podróżowania po Europie – tzw. strefa Schengen⁴. Część społeczeństwa z tego przywileju korzysta, ale - co zadziwiające – szerokich i wniosków logicznych nie wyciąga.

Dlaczego nasza Bohaterka zmieniała poglądy? Jakie poglądy zmieniała? – tego nie dowiemy się z wyżej wymienionych książek. To trzeba samemu wyklikać na portalach plotkarskich (choćby „pomponik.pl”), a może prawicowych. Dlaczego słowo Pytia wzięto w cudzysłów?? Nie wszystkie Jej prognozy się sprawdziły. Nie ma na świecie nikogo kto byłby w stanie przewidzieć przyszłość. Jest oczywiście dział nauk ekonomicznych „teoria prognozy” (nie przewidziano upadku banku braci cytrynowych), przewiduje się pogodę (ale nie tsunami czy wybuchy wulkanów). Mój dyplomant napisał pracę na temat przewidywania kursów akcji na giełdzie w Warszawie. Aplikacja działała zaskakująco poprawnie, długo z nim rozmawiałem, aby nie zagrał na giełdzie. Jak zrobił, nie wiem.

Bohaterka odcinak na pewno jest „Super-Babką”, wybitną profesorką, ma w dorobku około 30 książek!!! Oprócz języka polskiego, Jej prace ukazały się po francusku, po czesku i po angielsku.

Praca /2/ jest tylko wspomniana, natomiast rozważania w niniejszym eseju zupełnie jej nie dotyczą. Natomiast uwagi zawarte tutaj odnoszą się do publikacji /1/ - warto przeczytać, czytać odkładać i czytać ponownie. Nie jest to typ książki panorama życia, wydarzenie po wydarzeniu, rok po roku. Publikacja jest podzielona w problemowe rozdziały. Tytuł zaczyna się od słowa „JA” – coś to oznacza, wydaje się, że Autorka jest skupiona na sobie, bardziej niż inne Autorki tej serii, o ile odpowiednie książki były Ich wspomnieniami. W pracy /1/, rodzina jest pobieżnie omówiona i to gdzieś po połowie pracy – Jej rodzina⁵ była różnorodna, przy czym nazwisko świadczy o Litewskich korzeniach, ale wśród protoplastów była i Niemka, i ludzie o nazwisku Paschalis (przybyli z Konstantynopola). Ma to pewne znaczenie. Autor eseju ma rodzinę w około 10 krajach, przy czym w rodzinie są ludzie różnych (!) ras. Nie pojmuję jak można być rasistą – mój kolega z grupy studenckiej to Wietnamczyk, moja koleżanka z kursu hiszpańskiego to Chinka, mój nauczyciel hiszpańskiego pochodzi z Ekwadoru (drugi to Katalończyk), nauczycielka rosyjskiego z miasta Włodzimierz w Rosji, moi trzej doktoranci (promotor zagraniczny) to Kazachowie.

Zatem w Jej przypadku korzenie rodzinne to podstawa oraz powód otwartości, zainteresowania innymi krajami i chęci poznania ich osobiście oraz dogłębnie,

⁴ <http://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/security/20180216STO98008/strefa-schengen-ktore-panstwa-do-niej-naleza-i-ktore-staraja-sie-o-czlonkostwo>;

⁵ https://forumakademickie.pl/fa-archiwum/archiwum/2006/12/54_tradycja_wielu_nacji.html;

przez długi czas. Wykłady prowadziła w USA, Japonii i Chinach, a także na Tajwanie. Książka kończy się krótką relacją z podróży do Ameryki Południowej. Można przelamać uprzedzenia do zwykłych, pojedynczych ludzi.

Co ciekawe – Autorka pisze, że nie ma marzeń (nierealnych mrzonek) – ma tylko plany, które zwykle jest w stanie wcześniej lub później zrealizować. Appendix to kilka uwag o podróży do Ameryki Południowej, o której przemyśliwała w podstawowym czasie pisania dzieła. W okresie szkolnym mieszkała w Poznaniu, a potem na studia przenieśli się do Warszawy.

Jak zwykle esej ma na celu zainteresować Postacią i książką. Warto przeczytać – jeszcze raz podkreślam. Gdyż, są ludzie którzy lekceważą filozofię oraz socjologię. Są oni żalośni, czy wręcz absurdalni, nie wiedzą, że filozofowie urządzają im często życie, a czasem robią „na rękę” (w przenośni i w realu), a czasem odwrotnie. Inżynierowie pasjonują się dziś dziedziną o nazwie: <inżynieria odwrotna, czy odtworzeniowa>. Podobnie socjologowie często otrzymują zadania, aby podpowiedzieć politykom „co w trawie piszczy”, a zatem jakie są nastroje społeczne?? Czy będzie protest?? Czy będą rozruchy?? I na podstawie diagnozy „co jest grane” zaproponować działania, takie aby „sterować” społeczeństwem, aby zrealizować tzw. cybernetykę społeczną.

Socjologowie prognozowali ostatnio z powodzeniem wybór prezydenta oraz posłów i senatorów. Zorientowano się (wykryto), że młodzi ludzie w sieci „szleją”, nie oglądają TV /żadnej/ (pewna tzw. subkultura), a zatem ten przekaz nie ma na nich żadnego wpływu. Ustępujący prezydent z żalem przyznał, że poległ między innymi przez „smarkaczy”.

Jej badania – w dużej części - dotyczyły problemu upadku socjalizmu. Gdy byłem w szkołach, nie wyobrażałem sobie tegoż upadku. Nie było źle, w ogólności. Zatem dlaczego?? Bohaterka odcinka pisze o tzw. zjawiskach typu proces, a także o tworzeniu się oraz oddziaływania „siecii” – wszelkich sieci społecznościowych, finansowych, gospodarczych, infrastrukturalnych, politycznych itd. Mamy czasy procesów, trendów i **usieciowienia**.

Co ciekawe to od strony matematycznej analizowane jest to przez nową dziedzinę informatyki „**networks of networks**” o czym dowiedziałem się w maju na konferencji w Moskwie⁶. Ta dziedzina ma dopiero dwie książki na forum światowym – jest rzeczywiście w powijakach. Nie ma polskiej nazwy!!! Wydaje się, że to nieunikniony trend przepływający przez świat dzięki internetowi, forach społecznościowych oraz sieciach wszelkiego rodzaju: grupy rekonstrukcyjne,

⁶ <https://conferencealerts.com/show-event?id=212213>;

milońcy ciała „nordic walking”, sal gimnastycznych, basenów, żaglowania, windsurfingu itd., itd.

W jednym nie zgadzam się z Autorką, że nie ma wyjścia, trzeba płynąć z prądem głównego nurtu, a właściwie ścieku. Wszyscy musimy zostać szambo-nurkami!⁷ Jak to?? Musimy???? Wszyscy???? Jednak anihilowano hitleryzm, wycofano się z tzw. realnego komunizmu (z łagromi, mordowaniem milionów ludzi), było odzyskanie Hiszpanii przez Hiszpanów, cofnięto Tatarów spod Legnicy. Teraz nadal morduje się miliony ludzi, ale nowymi metodami. Zatem znając historię, znając metody Hitlera – wstępna strategia małych kroków, kamuflażu itd. Ludzie myślący mogą rozpoznać kierunek mętnego głównego ścieku. Już widać, że porządni ludzie jednak podnoszą się z kolan. Będzie ciekawie. Mam szczęście, że jestem stary...

Co do Bohaterki – to w książce są ciekawe i dramatyczne momenty: (a) jakaś kobieta zatelefonowała do naszej Bohaterki, z wieścią iż popełni samobójstwo. Socjolog to nie psychiatra, dokładnie nie było wiadomo kto to. Pojęła rozmowę ..., na przykład przyznała w niej, iż **nie wszystkie** Jej „przepowiednie”, czy przewidywania się sprawdziły. Rozmówczyni uznała to za sukces w dialogu, oczekiwała obrony Pani Profesor oraz postawy iż jest nieomylna. Nie wiadomo co się potem stało. Pani Profesor Jadwiga Staniszkis sprawdzała nekrologi, ale chyba nie było przypadku zmarłej podobnej do rozmówczyni – coś jednak o sobie przekazała przez telefon. Myślę, że takie sytuacje ogląda się tylko w filmach. To trudne doświadczenia. (b) Drugi moment to opieka nad chorym mężem. Było po rozwodzie, a zatem tzw. byłym mężem. Zachorował ciężko, umarł, ale przyjęła go do swojego domu (pod Warszawą) i zorganizowała opiekę, czy wręcz sama opiekowała się.

Na końcu – w przedostatnim rozdziale pisze o rodzinie – miała trójkę rodzeństwa. Miała (Ona) z kolei jedną córkę. Córka zrobiła doktorat z matematyki w USA!!, ale wróciła do Polski. Pradziadek to profesor greki i łaciny. Dziadek – poseł endecki – zginął w Auschwitz. Wczesne dzieciństwo w Gdańsku Wrzeszczu. Po aresztowaniu ojca, rodzina opuściła Gdańsk, potem był wyżej wspomniany Poznań. Miasta robiące wrażenie, kiedyś podpory Polski...

Strona 210: „lubię także mieszkać w drodze. W pociągach i autobusach piszę, robię notatki, czytam”...

⁷ Pani Profesor oczywiście tego słowa nie użyła – to „skrót myślowy” autora tego eseju.

Słowo kluczowe: „trafiona teczką” – o co chodzi? Chodzi o tzw. <<listę Widsteina>>... Nie warto pisać, ale może można przeczytać co Bohaterka ma na ten temat do powiedzenia. Myślę, że powoli czas leczy rany..., życie, czas pędzi do przodu, ludzie tej epoki odchodzą jeden po drugim, i niedługo prawie nikt nie będzie wracał do tych problemów.

Autor eseju nie ocenia poglądów Bohatek, ani Ich życia prywatnego. Przykro jest mi jednak, gdy są rodzinne kłopoty czy tragedie. Nie są oceniane poglądy, czy działania polityczne. Jedyna polemika to kilka uwag w środkowej części tegoż eseju.

Zrozumienie społeczeństwa w ogólności, zrozumienie Polaków w dzisiejszych czasach powinno być powinnością, każdego inteligenta. Co jest? Co będzie? Socjologia nie jest łatwa.

Skoro w tylu krajach wydawano prace Bohaterki, oznacza to, że pomagała wielu zrozumieć schyłek komunizmu w Polsce, oraz w ogólności. Książka przybliży skomplikowane koleje życia bohaterki i pewne Jej tajemnice. Książka kończy się pewnym rysem trudnej refleksji: Bohaterka ma kilka mieszkań i domów – odniosła sukces finansowy, odniosła sukces naukowy, a jednak jak sama przyznaje to co napisała nie jest w jakiś tam sposób szczególnie radosne. Na forach oglądałem zdjęcia Jej córki, z kolei dom córki to miejsce przepiękne. A jednak jest jakiś rozdźwięk między mamą i córką, sama Bohaterka usprawiedliwia się trochę, że pracując naukowo jak Tytan, do pomocy nad wychowaniem córki wynajmowała opiekunki. Tak bywa u pracowników naukowych, że trudno im pogodzić pracę z życiem rodzinnym.

Jest też pewna Jej tajemnica – znana z forów plotkarskich. A zatem Bohaterka obecnie – nie jest chodzącym szczęściem.

Książkę wydano w twardej okładce, w środku jest kilka zdjęć Autorki, portrety z różnych okresów życia, jest też krótka notka biograficzna, a na tylnej stronie zewnętrznej okładki jest krótki adres do czytelników w odręcznym podpisem Pani Profesor.

Może na podstawie Jej losów, można przemyśleć jak pokierować swoim życiem?

Bohaterka odcinka to na pewno wybitna uczona, ale Jej ostateczne wystąpienia w mediach – według mnie – rzucają pewien cień na Jej dokonania. Czyżby przestała oglądać świat przez pryzmat tylu doświadczeń i tylu podróży do wielu krajów?⁸

⁸ CZYTELNICY MUSZĄ SAMI ZAJĄĆ W TEJ SPRAWIE STANOWSKO!

DODATEK

Wybrane Publikacje Bohaterki⁹

1. *Patologie struktur organizacyjnych. Próba podejścia systemowego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1972.
2. *Cykle ekonomiczno-polityczne w Polsce*, Wszechnica Robotnicza „Solidarność”, Warszawa 1981.
3. ***The Dialectics of Socialist Society. Polish Case*, tłumaczenie: Gendai Sensho, Iwanami Shoten Publishers, Tokyo 1981.**
4. *„Solidarność” wobec aktualnych zagrożeń*, współautor: Tomasz Stankiewicz, Wszechnica Robotnicza „Solidarność”, Warszawa 1981.
5. ***Pologne. La révolution autolimitée*, Presses universitaires de France, Paris 1982.**

6. *Stabilizacja bez uprawomocnienia. Dwa eseje*, Wydawnictwo Wers, Warszawa–Wrocław 1987.
7. *Ontologia socjalizmu*, Wydawnictwo Krag 1988 [wyd. 2: Wydawnictwo in Plus, Warszawa 1989; wyd. 3: Ośrodek Myśli Politycznej: Wydawnictwo Dante; Nowy Sącz: Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Kraków 2006].
8. ***The Dynamics of the Breakthrough in Eastern Europe. The Polish Experience*, tłumaczenie: Chester A. Kisiel, przedmowa: Ivan Szelenyi, University of California Press, Berkeley, California 1991.**
9. ***The Ontology of Socialism*, redakcja i tłumaczenie: Peggy Watson, Clarendon Press, Oxford University Press, Oxford, New York 1992.**
10. ***Continuity and change in post-communist Europe*, Netherlands Institute of International Relations „Clingendael”, The Hague 1992.**

11. *Post-communism: Emerging Enigma*, tłumaczenie: Jadwiga Staniszkis, Vera Rich, Institute of Political Studies, Polish Academy of Sciences, Warsaw 1999; wyd. czeskie: *Postkomunismus: zrod hádaneky*, z anglického originálu přeložil Pavel Pšeja, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2006.
12. *Postkomunistyczne państwo. W poszukiwaniu tożsamości*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2000.

⁹ Na podstawie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Jadwiga_Staniszkis;

13. *Postkomunizm. Próba opisu*, wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2001, 2005.
14. *Władza globalizacji*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2003.
15. *Zwierzę niepolityczne. Zbiór artykułów naukowych, publicystycznych oraz felietonów z lat 1970–2001*, red. Jerzy Brzeziński i Piotr Chuchro, Fundacja Pomocy Antyk, Wydawnictwo Antyk – Marcin Dubowski, Warszawa 2003.

16. *Szansa Polski. Nasze możliwości rozwoju w obecnym świecie* [Jadwiga Staniszkis w rozmowie z Andrzejem Zybały], Rectus, Komorów k. Warszawy 2005.
17. ***O władzy i bezsilności*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2006; wyd. czeskie: *O moci a bezmoci*, z polskiego oryginału tłumaczył: Jiří Ogrocký, Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2009.**
18. *Antropologia władzy. Między Traktatem Lizbońskim a kryzysem*, Wydawnictwo Prószyński i Sówka, Warszawa 2009.
19. ***Staniszki: Życie umysłowe i uczuciowe* [z Jadwigą Staniszkis rozmawia Cezary Michalski], Wydawnictwo Czerwone i Czarne, Warszawa 2010.**
20. *Samoograniczająca się rewolucja*, tłum. Marek Szopski, Europejskie Centrum Solidarności, Gdańsk 2010.

21. *Wschód i zachód. Spotkania*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2011.
22. *Zawładnąć! Zarys procesualnej teorii władzy*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012.

Przykładowe artykuły „scholar.google” (warto poklikać):

- P1. Staniszkis, Jadwiga. "“Political capitalism” in Poland." *East European Politics and Societies*, 5.1 (1990), strony: 127-141.
- P2. Staniszkis, Jadwiga. "On some contradictions of socialist society: The case of Poland." ***Soviet Studies*, 31.2 (1979)¹⁰**, strony 167-187.
- P3. Staniszkis, Jadwiga. "The evolution of forms of working-class protest in Poland: Sociological reflections on the Gdańsk-Szczecin case, August 1980." *Soviet Studies*, 33.2 (1981), strony: 204-231.

¹⁰ Uwaga!! Praca z roku 1979 – autor eseju właśnie skończył Politechnikę Śląską w Gliwicach, trzeba było mieć odwagę, aby wytykać sprzeczności tkwiące w tzw. realnym socjalizmie.

Śladami Bohaterki

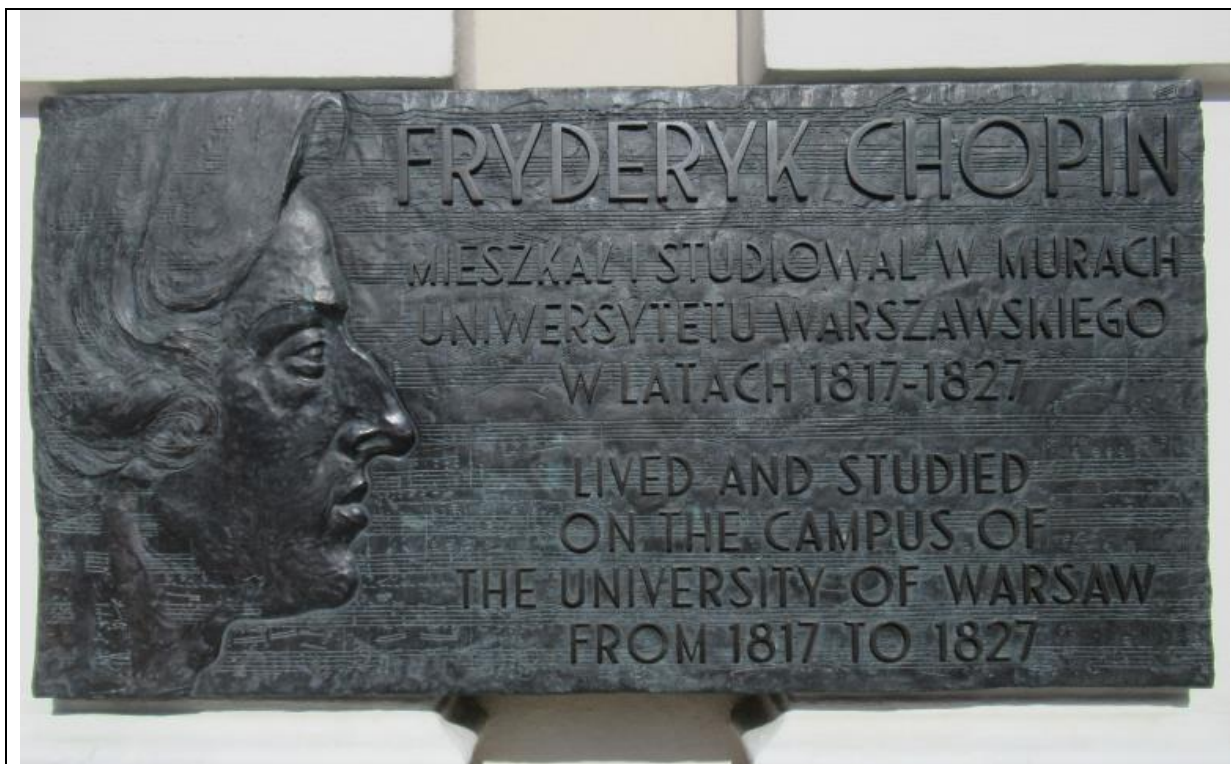
Uniwersytet Warszawski

Widok na kampus przez bramę główną

Brama główna, boczna furtka z plakią o Fryderyku Chopinie!

Tuż obok uniwersytetu

Kościół Św. Krzyża na Krakowskim Przedmieściu

Budynek PAN, na placu pomnik Mikołaja Kopernika

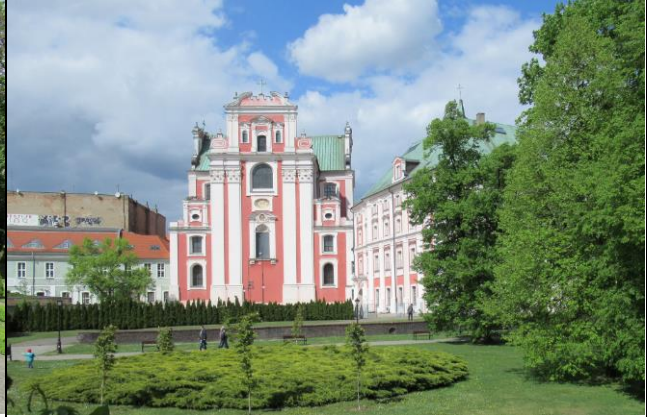

Dzisiejsza Warszawa

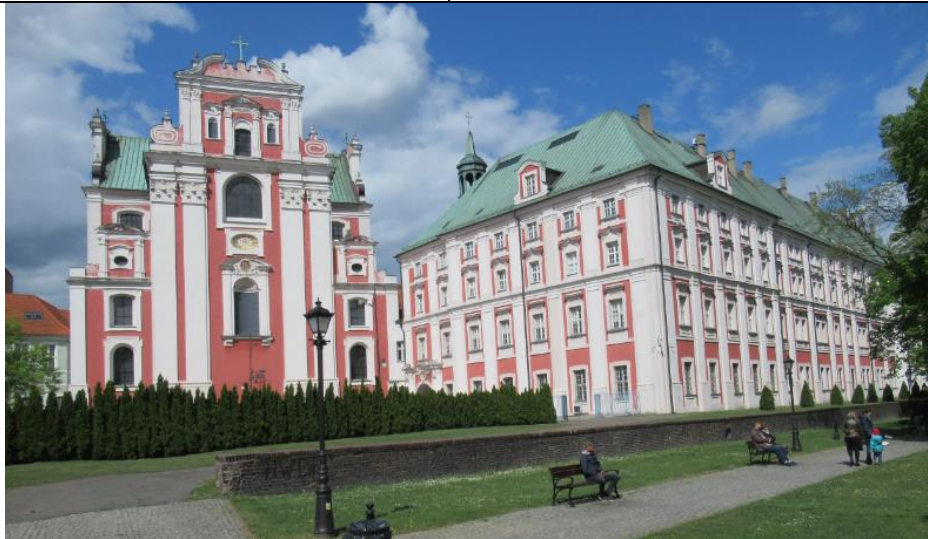
POZNAŃ - miasto gdzie Bohaterka
spędziła lata szkolne

Park z widokiem na klasztor

Kościół przyklasztorny

Pomnik wielkopolskiego przemysłowca

Budynek Poczty

/po prawej/ Pomnik Adama Mickiewicza

Budynek Teatru

Pomnik Wydarzeń w Poznaniu w roku 1956

Zdjęcia własne autora (Stanisław Zawiślak)